ఫ్లాష్ బ్యాక్

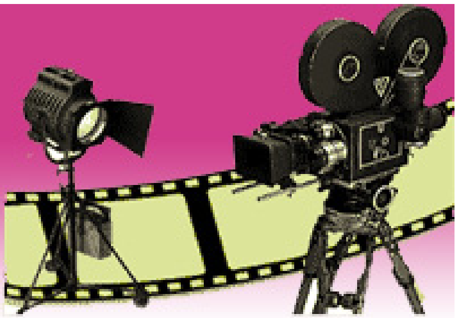

పాతసినిమాలకు సంబంధించిన విశేషాలు.. నటీనటుల గురించి, సినిమాల గురించి, సాంకేతిక నిపుణుల గురించి.. వగైరా..వగైరా. ప్రతినెలా ఓసారి అలనాటి సినీరంగంలోకి తొంగిచూద్దాం

దేవులపల్లి

(సినిమారంగం, 1969, ఫిబ్రవరి సంచిక నుంచి)

నలుగురు గుడ్డివాళ్ళు ఏనుగుని వర్ణించిన కథ అందరికీ తెలిసిందే. ఎవరి స్పర్శకు ఎలా తోస్తే, అలా వర్ణించారట ఆ నలుగురూ.

కృష్ణశాస్త్రి గారి పరిపూర్ణ 'వ్యక్తి' ఒక్క చూపులో ఇమడదు, చూసేవారి చూపుల అవధులను బట్టి ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క రకంగా కనపడతారాయన. అందుకే 'నేనెరిగిన కృష్ణశాస్త్రి గారి' ని గురించి వ్రాస్తున్నాను.

నల్లటి ఒత్తయిన గిరిజాల జుట్టు, పొడుగాటి అతి పల్చని లాల్చీ, అసలైన తెలుగు వారి పంచెకట్టు, నోటిలో నిరంతరం కాలుతుండే చుట్ట, చుట్టూ పదిమంది పరివారం – ఆ రోజుల్లో భావకవుల స్వరూపానికి ఒరవడి చుట్టిన కృష్ణశాస్త్రిగారి మూర్తి. వేదిక మీద నిలబడి అటు పాత కవుల పద్యాల్లోని అందచందాలను, ఇటు నవ్యకవిత్వ రీతుల్లోని జీవాన్నీ ప్రతి పద సుందరంగా ఉపన్యసిస్తూంటే, కవిత్వమే రూపు దాల్చి పలుకుతున్నట్టూండేది. అందుకే ఆయన అటు పాతవారలకీ, ఇటు కొత్తవారికీ అత్యంతాప్తులయ్యారు. నవ్యకవిత్వానికి గౌరవాన్ని ఆర్జించిన ఘనత కృష్ణ శాస్త్రిగారిదే. కారణం వారి సర్వతోముఖమైన వ్యుత్పత్తి, అసాధారణమైన ప్రతిభ.

కృష్ణశాస్త్రి గారిది అతి ప్రాచీనమైన పండిత కుటుంబం. వారి పూర్వీకులు పిఠాపురం సంస్థానంలో అయిదు శతాబ్దాలుగా ఆస్థాన కవులు, విద్వాంసులు, నిత్యకవితా గోష్ఠుల మధ్య పుట్టి పెరిగిన వారికి పదవ ఏటనే పద్యరచనా కౌశలం అబ్బింది. సర్ రఘుపతి వెంకటరత్నం గారి వంటి

ఆంగ్లపండితుల శిష్యరికం వల్ల ఆంగ్ల కవిత్వంతో అతి సన్నిహితమైన పరిచయం ఏర్పడింది. సునిశితమైన కవితా హృదయం గలవారు గనుక, 'పాత కొత్త'లను మేళవించి. ఆంగ్ల కవిత్వంలోని అందచందాలను, లోతుపాతులను, భావ పటిష్టతను తెలుగు నుడికారంతో పలికించగలిగారు. తెలుగులో నవ్య కవిత్వానికి సృష్టికర్తలయ్యారు. ఆ రోజుల్లో సాహితీ సభల్లో కూర్చోగలగడమే ఒక అదృష్టంగా భావించే వాళ్ళం మాబోటి యువకులం. కృష్ణశాస్త్రి గారి పద్య పఠనం, ప్రసంగం మాకు ముఖ్యమైన ఆకర్షణలు.

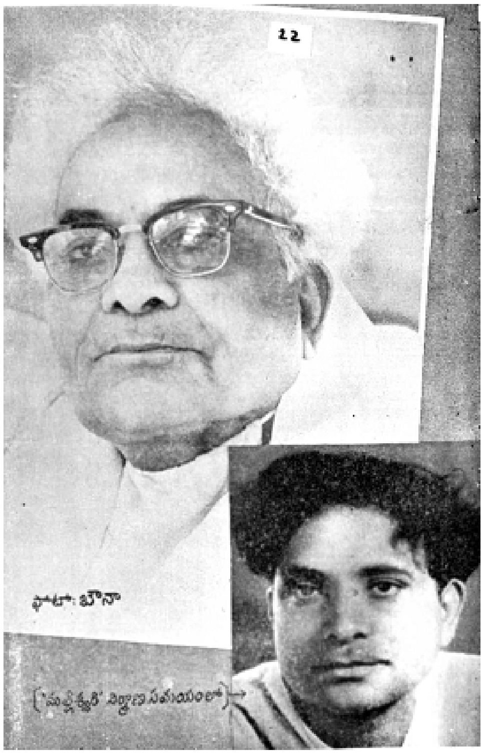

బహుశా ఆ రోజుల్లోనే – 1921 ప్రాంతాన్ని విశ్వభారతిలో బి.ఎన్. రెడ్డిగారితో కృష్ణశాస్త్రిగారికి పరిచయమవవలసింది కాస్తలో తప్పిపోయింది. సినిమారంగంలో తాను ప్రవేశిస్తానని అప్పటికి బి.ఎన్.కే తెలియదేమో. ఇద్దరి అభిరుచులు, సంస్కారం ఆ రోజుల్లోనే ఇద్దరినీ సన్నిహితుల్ని చేసి ఉండేవి. ఆ తరువాత సుమారు పదేళ్ళకి బి.ఎన్. "వందేమాతరం" చిత్రానికి దర్శకత్వం వహించడం, ఆ చిత్రం 'ప్రివ్యూ' డాక్టర్ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారి ఆధ్వర్యాన జరగడం, ఆ సందర్భంలో శాస్త్రిగారు కూడా సదస్యులలో ఉండడం జరిగిందట. విశ్వభారతిలో ఏర్పడవలసిన పరిచయం అప్పుడు స్నేహబంధం అయింది. ఆ తరవాత అంత గాఢ మైత్రిగా పరిణమించింది. మరొక పన్నెండేళ్ళకి వారి మైత్రికీ, అభిరుచుల సాన్నిహిత్యానికీ ఫలితంగా ప్రతిరూపంగా 'మల్లీశ్వరి' రూపొందింది. సినిమా పాటలకి సాహిత్య గౌరవం కల్పించిన మొదటి చిత్రం 'మల్లీశ్వరి'. బి.ఎన్. "సుమంగళి, దేవత, స్వర్గసీమ" చిత్రాల్ని తీసిన రోజుల్లోనే కృష్ణశాస్త్రిగారిని పాటలు వ్రాయమని అడుగుతుండేవారు. ఆ తరవాత వాహినీ స్టూడియో నిర్మాణంలో పద్దాక రెడ్డిగారు ఒక చిత్రానికి మాటలూ, పాటలూ వ్రాయడానికి కృష్ణశాస్త్రిగారిని నియమించారు. రెండేళ్ళ వరకూ చిత్రం ప్రారంభించకపోయినా, శాస్త్రిగారికి ప్రతినెల డబ్బు ఇస్తూనే వచ్చారు. అతి కష్టం మీద కృష్ణశాస్త్రిగారిని సినిమారంగంలోకి దింపారు. శాస్త్రిగారికి బి.ఎన్., ఎంత ఆప్తులో, వాహినీ సంస్థ కూడా అంత ఆప్తమైనదీ అయిపోయింది. బి.ఎన్. తర్వాత ఏ చిత్రం తీసినా, శాస్త్రి గారి పాటలు ఉండితీరాయి వాటిలో.

ఇద్దరు సన్నిహితులైన ప్రతిభావంతుల జీవితాలు కూడా సమాంతర రేఖలలో నడుస్తాయేమో ! బి.ఎన్.కీ. శాస్త్రిగారికీ పుత్రికా మరణం ఒకేరకమైన గొడ్డలి పెట్టు. బి.ఎన్. ఆ దెబ్బ తిన్నాక సిగరెట్లు మానేశారు; శాస్త్రి గారు చుట్టలు మానేశారు.

అతి విషాదకరమైన చిత్రం ఏమంటే, శాస్త్రిగారు చుట్టలు మానేసిన కొన్ని ఏళ్ళకి ఆయన గొంతులోని స్వరపేటిక కాన్సర్ వ్యాధికి గురి అయింది. 1964 ఏప్రిల్ లో బొంబాయిలోని ప్రముఖ సర్జన్ హీరానందానీ శస్త్ర చికిత్ర చేశారు. కృష్ణశాస్త్రి గారి గొంతు మూగవోయింది.

హీరానందానీ మాటలో, నవ్వులో, నడకలో అన్నిటిలోనూ ఆరోగ్యం ఉత్సాహం తాండవిస్తూంటాయి. ఆయన చేయి ఎంత సమర్ధంగా శాస్త్ర చికిత్స చేస్తుందో, ఆయన వ్యక్తి అంతకన్న సమర్ధంగా రోగి మనస్సులో ఆరోగ్యాన్ని నింపుతుంది. కృష్ణశాస్త్రి గారి మాట పోయింది కాని, ఆరోగ్యం మనస్సులోనూ, శరీరంలోనూ నిండింది, ఆయన ఆపరేషన్ అయిన తరవాత మంచం మీదుండి కోలుకుంటున్న రోజుల్లోనూ ప్రతిరోజూ కొన్ని వందల పంక్తులు వ్రాసేవారు. తనని గురించీ, హీరానందానీని గురించీ, లోకాన్ని గురించీ, అందులో ప్రతివాక్యంలోనూ చమత్కారమో కవిత్వమో ఉండి తీరింది. అంతక్రితం గాలికి పోయిన ఆయన వాక్యనిర్మాణ ప్రతిభ, తెలుగు నుడికారంమీద ఆయనకున్న అధికారం, తెలుగు పదాలలోని సంగీతం, ఆయన కవితా హృదయం – అన్నీ వ్రాత మూలకంగా నిలిచిపోయాయి. ఆయన గొంతు మూగదైపోవడం ఒక రకంగా తెలుగు వారికి వరంగానే పరిణమించిందని నేననుకుంటూ ఉంటాను.

మొదట్లో "కృష్ణపక్షం, ఊర్వశి, ప్రవాసం" వ్రాసిన కృష్ణశాస్త్రిగారికీ, 1960 తరవాత కృష్ణశాస్త్రి గారికీ కొంత భేదం ఉంది. కృష్ణ పక్షపు కృష్ణశాస్త్రిగారిలో భావక్లిష్టత, భాషా జటిలత్వం ప్రధానంగా ఉండేవి. సినిమాకి పాటలు వ్రాయడం వల్ల వచ్చిందో. లేక స్వతహాగ ఆయనే పెరిగారో చెప్పలేం. ఆయన హైదరాబాదు రేడియోలో స్పోకెన్ వర్డ్ ప్రొడ్యూసర్ గా ఉన్న రోజుల్లో వ్రాసిన రేడియో నాటికల్లో మరొక కృష్ణశాస్త్రిగారు దర్శనమిస్తారు. ఎంత క్లిష్టమైన భావాన్నయినా అతి తేలిక పదాల్లో చెప్పడం, మామూలు పదాలకి అర్ధగౌరవం, భావౌన్నత్యం కల్పించడం, వాటిని కావ్యభాషగా మలచడం ఆయన సాధించారు. అందుకే ఆయన ఏ సినిమాకి పాట వ్రాసినా, అది కొత్తగానూ, జనరంజకంగానూ ఉంటోంది.

కృష్ణశాస్త్రిగారంటే ఏక్కడో ఊహాలోకాల్లో విహరించే భావుకుడు, దివినించి 'దిగిరాని' ఆశాజీవి అనే అపోహ కవి లోకంలోనే కాక సంస్కారుల్లోనూ, సామాన్యుల్లోనూ కూడా ఉంది. చాలా మంది సంఘజీవి అయిన కృష్ణశాస్త్రిగారిని ఎరుగరు. కవులలో లోకాన్ని అంత సన్నిహితంగా ఎరుగున్నవారు అరుదు. ఆయనకు మనుషులంటే మహా ఇష్టం. భావుక శిఖరాలనందుకున్న మేధావి మొదలు జీవంతో పొంగి పొరలే పల్లె పడుచు వరకు అందరూ ఆయనకు ఆప్తులు, సన్నిహితులు. అందుకే ఆయన రచనలలో అంత రంగు-రుచి ఉంటాయి. మేఘదూతలలోని అందచందాలను 'మేఘమాల' (మల్లీశ్వరిలోనిది) పాటలో నిక్షిప్తం చేసిన ఆ మహాకవే 'రాజీ నా ప్రాణం' లో పల్లెవాళ్ళ గీతాన్ని ఎంత హృద్యంగా వ్రాయగలిగారో ఆలోచించుకుంటే, ఆయన ప్రతిభలో ఎంత వైవిధ్యముందో అర్థమౌతుంది.

మొట్టమొదట్లో ప్రజానీకంలో ఒక ప్రముఖుణ్ణి గురించి ఏర్పడ్డ అభిప్రాయం అంత తొందరగా మారదు. అయితే 'కృష్ణపక్ష'పు రోజుల్లోనే-అప్పుడాయన బ్రహ్మసమాజ సభ్యులు- కొన్ని వందల ప్రార్థన గీతాలు వ్రాశారు. అంత తేలిక పదాలలో, అంత గాఢమైన భక్తి భావాన్ని పొందుపరచిన కవి తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలోనే లేదని చెప్పాలి. 'నా నోట నీమాట గానమయ్యే వేళా' వంటి ప్రార్థన గీతాలు తెలుగు సాహిత్యంలోనే మణిపూసలు.

ఆయన్ని గురించి కొన్ని అభిప్రాయాలు (అందులో కొన్ని నిజమైనవి, కొన్ని అపోహలు) తెలుగునాట పాతుకుపోయాయి. ఆయన బద్ధకస్తుడనీ, ఆయన చేత ఏ పనైనా చేయించుకోడం కష్టమనీ, ఆయన సామాన్యులకు అందుబాటులో లేని లోకంలో ఎప్పుడూ విహరిస్తూంటాడనీ మొదలైనవి. లౌకిక వ్యవహారాల విషయంలో ఆయన నిజంగా బద్ధకస్తులే. అయితే, కాలం యొక్క విలువ తెలియనివారు కారు. సినిమా నిర్మాతల్లో చాలా మంది ఆయన్ని పాటలు వ్రాయమని పిలవడానికి భయపడతారు. కారణాలు అనేకం. ఆయన తమకు అందుబాటులో ఉండరనీ – అంటే, డబ్బు ఎక్కువ అడుగుతారనీ, సకాలంలో పాటలు పూర్తి చెయ్యరనీ, లలితమైన భావగీతాలు తప్ప – నేటి సినిమాకి అవసరమైన సరదా గీతాలు వ్రాయరనీ. మొదలైనవి.

ఆయనకి డబ్బు విలువ తెలియకపోలేదు. అయితే, మంచిపాట వ్రాశానన్న సంతృప్తి డబ్బుకన్నా ఆయనకి విలువైనది. మరొక సంగతి; ఆయన్ని పాటకి కూర్చోబెడితే ఒక్కొక్కప్పుడు పాట పూర్తికావడానికి మూడు నాలుగు రోజులు పట్టొచ్చు. కారణం బద్ధకం మాత్రం కాదని నాకు తెలుసు. సంగీతదర్శకుడు నిర్ణయించిన 'ట్యూను' లో అర్థభావాలు సరిపోయేలాగ ఆ ట్యూన్ లోంచి మొలుచుకొచ్చే తెలుగు పదం ఏదో ఒకటి ఉండి తీరుతుందని ఆయన నమ్మకం. ఆ పదం కోసం ఆయన గంటలు గంటలు అణ్వేషిస్తారు. పాదపూరణం ఏదో ఒక విధంగా చేసి పారేసి, పాట పూర్తిచేసి (ఆయన పరిభాషలో 'కిట్టించి') వెళ్ళిపోవడం ఆయన స్వభావానికే విరుద్ధం. పాట బాగా రాకపోతే తను వ్రాయడమే అనవసరమని ఆయన విశ్వాసం. ఈ విధంగా ఆలస్యమౌతున్నప్పుడు నిర్మాతలకు చిరాకు కలగడం సహజం. అంత సన్నిహితుడైన బి.ఎన్.గారే "మల్లీశ్వరి" రోజుల్లో-ఒక పాట ఎన్నాళ్ళకీ రాకపోతే – ఆఖరికి, జయదేవుని 'ధీరసమీరే' రికార్డు చేసుకోడానికి నిర్ణయించడం, ఆ తర్వాత శాస్త్రిగారు 'మనసున మల్లెల మాలలూగెనే' వ్రాసి తెస్తే, పరమానందపడి ఎంత ఆలస్యమైనా గొప్పపాట తయారైందని సంతోష పడడం నేనెరుగుదును. ప్రతి పదానికీ అర్థభావాలతో పాటు సంగీత పరమైన విరుపు, రాగచ్ఛాయ ఉంటాయని శాస్త్రి గారి వాదం. ఒక ట్యూన్ లో ఒకేపదం ఇముడుతుంది. అది దొరికే వరకూ శాస్త్రిగారి పాట పూర్తికాదు. పూర్తయిన తర్వాత మాత్రం సంగీతం, మాట, అర్థభావాలు అన్నీ ఒకదానిలో ఒకటి మేళవించి; చెవికీ హృదయానికీ విందుచేసే పాట తయారౌతుంది.

శాస్త్రిగారు సినిమాలకు, బ్రహ్మ సమాజానికి, తనకోసం, రేడియో నాటకాలకూ వెయ్యి పైగా పాటలు వ్రాశారు. ప్రతీపాటా ఒక మచ్చుతునక.

అసలు పాటల కోసం పుట్టారు కృష్ణశాస్త్రి గారు.

కృష్ణశాస్త్రి గారి జననం : 1-11-1897. స్వస్థలం:పిఠాపురం. విధ్యాభ్యాసం : కాకినాడలో ఇంటర్మీడియేట్. 1918లో విజయనగరంలో బి.ఎ. వీరి ఏకైక పుత్రుడు 'బుజ్జాయి' ప్రముఖ చిత్రకారుడు.

సినిమా రచనలు

మల్లీశ్వరి (అన్ని గీతాలు, సంభాషణలు కూడా), నా ఇల్లు (గీతాలు, సంభాషణలు కూడా), ఆకలి (అన్ని పాటలూ) తండి (అన్ని పాటలూ), వద్దంటే డబ్బు (కొన్ని పాటలు), రాజీ నా ప్రాణం (గీతాలు, సంభాషణలు కూడా), రాజగురువు (గీతాలు, సంభాషణలు), అప్పయ్యార్ (తమిళ చిత్రానికి తెలుగు వ్యాఖ్యానం, గీతాలూ, పద్యాలు), బంగారు పాప (అన్ని పాటలూ), రక్తకన్నీరు (అన్ని పాటలూ), భాగ్యరేఖా (అన్ని పాటలూ), కార్తవరాయుని కథ(పాటలు), రాజమకుటం(రెండు పాటలు), పూజాఫలం (కొన్ని పాటలు), కన్యాశుల్కం (ఒక పాట), భక్తశబరి(కొన్ని పాటలు), ఉండమ్మా బొట్టుపెడతా (అన్ని పాటలూ)

★ ★ ★

"కార్తవరాయుని కథ" చిత్రం తర్వాత హైదరాబాద్ కు నివాసం మార్చడంతో ఒక్కో చిత్రానికి రెండు మూడు పాటల చొప్పున చాలా తక్కువ చిత్రాలకు రాశారు. అవి డాక్టర్ ఆనంద్, అమాయకుడు, సుఖదుఃఖాలు, కలసిన మనసులు.

★ ★ ★

"బంగారు పంజరం" చిత్రంతో మళ్ళీ మద్రాసుకు మకాం మార్చారు. దాంతో ఆ చిత్రానికి రెండు హాస్యపాటలు తప్ప మిగతావన్నీ రాశారు.

ప్రస్తుతం పాటలు వ్రాస్తూన్న చిత్రాలు.

"ఏకవీర" (కొన్ని పాటలు), విజయభట్ వారి చిత్రం(మూడు), ఫల్గుణా పిక్చర్స్ వారి చిత్రం (రెండు) అనురాధా మూవీస వారి చిత్రం (ఒకటి), మనీషా (హైదరాబాద్) ప్రొడక్షన్స్ వారి చిత్రం(రెండు), వస్తాడే మా బావ (కొన్ని పాటలు)

★ ★ ★

హిట్స్ అయిన గీతాలు

మల్లీశ్వరి (అన్ని పాటలూ), నా ఇల్లు(అదిగదిగో గగన సీమ, రావమ్మా...), రాజీ నా ప్రాణం (మల్లెపూలో), బంగారు పాప (తాధిమి తకధిమి తోల్ బొమ్మ), భాగ్యరేఖా (నీ వుండేదా కొండపై). రాజమకుటం(సడి సేయకే గాలి సడిసేయబోకే), పూజా ఫలం (సుందర సురనందన వనమల్లీ జాబిల్లీ), భక్తశబరి(ఏమి రామ కథ శబరీ శబరీ, నిను చూచునందాక కన్నుల వెలుగుండేనా), డాక్టర్ ఆనంద్ (నీల మోహనా రారా), అమాయకుడు (మనిషయితే-మనసుంటే కనులు కరగాలిరా), సుఖదుఃఖాలు(ఇది మల్లెల వేళయనీ, మేడంటే మేడా కాదు, గూడంటే గూడూ కాదు), ఉండమ్మా బొట్టు పెడతా (రావమ్మా మహలక్ష్మి, అడుగడుగున గుడి ఉంది, శ్రీశైలం మల్లన్న.)

★★★

వచ్చేనెల మరో ఫ్లాష్ బ్యాక్

COMMENTS